

ŽENSKI SVET

GLASILO ŽENSKIH DRUŠTEV V JÜLIJSKI KRAJINI

Izhajã prve dni vsakega meseca. — Letna naroãnina : L 14; polletna : L 7; ãetrtletna : L 3-50; poedini zvezki : L 1-20. — Uredništvo in uprava : Trst, posta centrale, poštni predal šte. 384. — Odgovorna urednica : C. E. Godinova. — Tiska „Tiskarna Edinost“ v Trstu, Via San Francesco d' Assissi 20.

LETNIK I.

APRIL

ŠTEVILKA 4.

□ □ □ □ VSEBINA 4. ŠTEVILKE : □ □ □ □

OBRAZI IN DUŠE II. — Božena Némcová. (Dr. Ivan Prijatelj)	Stran	73
OLESJA. — Nadaljevanje. — A. I. Kuprin. (Iz ruščine prevela P. Hočevarjeva)	“	78
GABRIJAN IN ŠEMBILJA. — (Dr. Ivan Lah)	“	81
TEMELJNE SMERŃNICE NAŠE JAVNE VZGOJE. — (M. Trdanova)	“	83
ZAKAJ JE TOLIKO DRUŽIN NEZADOVOLJNIH? — (Poldi Leskovãeva)	“	85
TRŽAŠKE OKOLIãANKE V NARODNI NOŠI	“	88
O RADU ŽENSKIH DRUŠTAVA NA PROSVEãIVANJU ŽENE. — (Vida ãubriloviãeva)	“	89
GOSP. PRIMARJU Dr. LEOPOLDU JEŠETU V LJUBLJANI. — (Inocencija Zalarjeva)	“	91
IZVESTJA : Po ženskem svetu. — Materinstvo. — Gospodinjstvo. — Kuhinja. — Iz naše skrinje, — Roãno delo. — Razgovori	Stran	92, 93, 94, 95, 96

UREDNIãA : PAVLA HOãEVARJEVA.

V čevljarnici FORCESSIN

Trst, pri Sv. Jakobu, via Giuseppe Caprin 5

dobite najtrpežnejše

obuvalo za moške, ženske in dečke

Specijalitetata otroškega obuvala.

Cene posebno zmerne.

Postrežba točna.

DR ETTORE d'OSVALDO

Gorica - Corso Verdi 24 (Trg. Dom)

specijalist za očesne bolezni

perfekcioniran na dunajski kliniki.

ORDINIRA OD 10 - 12 IN OD 3 - 4.

PODRUŽNICA

Ljubljanske kredit. banke v Gorici

Corso Verdi „Trgovski Dom“

TELEFON ŠTEV. 50. Brzojavni naslov: LJUBLJANSKA BANKA.

Deln. glavn. in rezerve: **CENTRALA: LJUBLJANA** Dinarjev 36 milijonov:

PODRUŽNICE: Brežice, Kranj, Metkovič, Celje, Novi Sad, Ptuj, Sarajevo, Split, Trst.

Obrestuje vloge na knjižice po 4½%. Na daljšo odpoved vezane vloge po dogovoru. — Nakup in prodaja vsakovrstnega tujega denarja. — Izvršuje vse v bančno stroko spadajoče posle najkulantnejše. — Uradne ure za občinstvo od 8½ — 12 in od 3 — 5. Ob sobotah popoldne, nedeljah in praznikih zaprto.

MIRODILNICA

v zvezi z lastno parfumerijo

E. GRAPULIN - GORICA

(nasproti ljudskemu vrtu)

Na drobno. — Cene brez konkurence. — Na debelo.

ŽENSKI SVET

Obrazi in duše.

II.

Božena Němcová

(1820-1862),

po krstnem imenu Barbara, po možu, finančnem uradniku, Němcová, je bila rojena kot najstarejši izmed štirinajstih otrôk, očetu Johannu Pankelu na Dunaju, nadkonjarju pri Katarini pl. Sagan, pustolovski, ljubezensko izživiljeni vojvodinji. Njen oče je bil Nmec, njena mati pa Čehinja. Ta okoliščina, da se je vojvodinja Saganska, po svojih avanturskih skitanjih

končno naselila na svojem severnočeškem gradiču Ratibočice, je odločila, da se mlada Barbara ni ponemčila v tujem mestu. Usoda nadarjene, krasne deklice kot bodoče češke pisateljice se je odločila, ko je prišla mlada Barbara v slikovit podgorski kraj s svojevrstnim češkim prebivalstvom in v družbo modre babice, po materini strani, Magdalene Novotné. Ob pripovedki te pametne in čustvene žene iz ljudstva, v krasni pristnočeški podeželski prirodi, ter ob romantičnem čtivu in deklisških romančkih, v katere se je zapletala temperamentna devojka, je začel kaliti njen pisateljski talent. L. 1837. se je omožila s finančnim respicientom Josefom Němcem, možem, ki je bil petnajst let starejši od nje in povrhu še brez vsakih finejših čustev. Z možem se je selila z ozirom na pogoste službene premestitve iz kraja v kraj, po različnih manjših krajih na Češkem. Končno je dobil njen mož za štiri leta (1841—1845) službo v Pragi. Tu se je okrog mlade, krasne žene zbral cel krog visokoumnih in lepočutnih mož, panzofični pedagog in prirodoslovec Karel Amerling, profesor praške medicinske fakultete, Josef Radomil Čejka, estēt, poznavatelj in prevajatelj španskih romanc, Shakespearja in južnoslovanskih literatur, pesnik Nebeský in drugi. Zlasti Nebeský je mlado, lepo, v zakonu ne posebno srečno ženo seznanjal z idejami «Mlade Nemčije» o visokem poslanstvu ženske, ki se ima osvoboditi od konvencionalnih vezi in ki naj sledi svojim čustvom in nagnjenjem, z vsemi demokratičnimi, človekoljubnimi idejami časa, opozarjajoč jo zlasti na one tendence nove literarne struje, ki so propovedovale, da mora literatura biti ogledalo resničnega življenja. V tej družbi se je tudi živo užgala domoljubna narodna zavest Němcove, katera si je iskala duška v njenih rodoljubnih in erotičnih pesmih. Ob nadaljnjih premeščevanjih moža v različne češke kraje je začela pisateljica podrobno študirati kmetiško ljudstvo, zbirati ljudske pravljice in pripovedke. Ko je bil končno njen mož prestavljen v Miškovce na Slovaško, se je ona odločila, zaradi podraščajočih otrok ostati v Pragi. To dvanajstletno bivanje Němcove v Pragi je bilo polno gmotnih brig in skrbi, zlasti ko je bila njenemu možu 1854 ustavljena plača — ne najmanj zaradi ženinih čeških pisanj — je morala žena pogosto na ponižujoč način moledovati za podporo pri znancih in prijateljih. H gmotnim stiskam so se pridružili zakonski konflikti, ki so se od strani moža včasih stopnjevali do brutalnosti, ker se je temperamentna strastna žena neredko vdajala v ljubavna razmerja z možmi, duševno daleč prekašajočimi njenega moža. V teh težkih pogojih življenja je Němcova predčasno osivela in ostarela ter umrla l. 1862. Njen pogreb na Vyšegrad je predstavljal triumfalno slavlje.

V vseh teh življenjskih stiskah, v bojih z bedo, prevarami in spletkami je Němcova iskala utehe v svobodnem kraljestvu umetnosti in v marljivem literarnem delu. Njeni lastni doživljaji, črpani iz žarke njene nature in duše, iz umetnostnih tendenc časa, njeno obširno gradivo,

nabrano na licu mesta v neposrednih študijah preprostega ljudstva po vsej češki in slovaški zemlji, njeni mladostni familijarni spomini, vse to ji je nudilo neizčrpno zakladnico snovi za povesti, v katerih je razvila izredno poznanje češke duše in življenja češkega naroda.

Med leti 1844.—1848. je skladala Němcova pesmice v dotedaj običajnem domoljubno erotičnem tonu, podslikane s češkim historizmom in splošnim slovanskim navduševanjem. Novo je bilo v teh pesmicah podčrtavanje poslanstva ženske v narodnih, tudi političnih bojih.

V tradicijah dotedanje romantične dobe se gibljejo deloma še tudi njene «Narodne pravljice in povesti» (1844—1847). Vendar se razodeva v tej prvi njeni pripovedni zbirki že novodobni beletristični talent v tem, da pisateljica črpa gradivo iz doživljenih lastnih mladostnih spominov in iz ljudskih tradicij okrog Domažlic, kakor jih je čula na lastna ušesa. Ljudski motivi so že prepojeni ne samo z individualno fantazijo, požlahnujočo ljudsko pripoved na način Čelakovskega in Erbeno, ampak povrh še s socialno-moralnimi sodobnimi tendencami. S poetizirano romantiko se že druži krepak realizem in sočen humor. Označujoča karakteristika in plastično oblikovanje ter prislovična jedrnatost ljudskega izražanja so že napovedovavke realizma.

Ko je bila Němcova na tak način potrgala cvetje na ljudski njivi, se poglubi k njega koreninam, se potopi v vsakdanje dejanje in nehanje ljudstva. Njena prihodnja pripovedna zbirka «Slike iz domažliške okolice» (1846) očituje v ozadju sicer še poetično-narodopisni interes, a v ospredju stoji že drobnorisba vaškega življenja s kulturno-vzgojno in narodno-probujno tendenco. Ženska erotika se fundira že z individualno-psihološkimi doživljaji.

Za časa njenega težkega praškega življenja, odločenega od moža, v otepanjih z bedo in pomanjkanjem išče Němcova utehe razen v družbi z liberalnimi možmi svojega kroga, v spominu na mladost in umetnostnih idealih višjega, od predsodkov osvobojenega človečanstva. Humansko-socialne tendence «Mlade Nemčije» in George Sandove ji kažejo pot. V novelicah «Domotožje» in «Barbka» popisuje izseljevanje češkega ljudstva na Dunaj z mračnim socialnim ozadjem. Za socialno slabotnejše, pogosto človeško plemenitejše, od sveta ponizane in razžaljane se navdušuje v «Rozalki» (1855) in v drugih novelicah, odlikujočih se po napeti dramatičnosti in izborni karakteristiki nastopajočih oseb.

V času največjega gmotnega pomanjkanja, pogoste bolehnosti, v žalosti nad smrtjo ljubljene sinka, v sredi prevar in spletk mestne družbe, se zateče in zamakne Němcova v izgubljeni raj svoje mladosti in svojega mladostnega bivališča v toplo in intimno kraljestvo preprostega češkega ljudstva, v naročje matere prirode. V njeni izmučeni duši se izoblikuje najlepši biser njene umetnosti, njena nedosežna «Babica» (1855).

Snov za to solnčno idilo je vzeta iz pisateljčinih spominov na njeno lastno življenje na gradu v Ratibořicah. Opisujejo se dogodki v familijarnem življenju Proškoviĥ (Pankloviĥ), življenje med gospodo na gradu in med kmeti okrog gradu. V ospredju stoji babica, narisana v idealiziranih barvah po Magdaleni Novotni. Okoli te centralne figure pa je pisateljica nanizala celo vrsto izrazitih, žvĥivih ljudskih tipov, milih otroških obrazkov, celo galerijo realistiĥno narisanih scen iz podeťzelskih ťseg in navad v okviru prirodne pokrajine, polnem Rousseaujevega hrepenenja po zdravilnem ndrĥiju zemlje. Dasiravno roman ne vsebuje nikakega zapletenega dejanja, ampak prosto in neprisiljeno nanizane scene, vendar sledi ĥitatelj vsem tem neznatnim in skromnim dogodkom, razvijajoĥim se sredi seljskih praznikov in obiĥajev, z napeto pozornostjo in se naravnost naslaja ob neskonĥno delikatnih in dragocenih drobnorisbah novelistke. Neki poseben ťzar se razliva zlasti od centralne figure, od «babice», od ťe preprosto modre in prirodno mile personifikacije ĥvrstega, zdravega pogorskega rodu, od te ljudomile vzgojiteljice pokolenj, zdruťujoĥe v svoji osebi tri generacije in ublaťujoĥe oba podeťzelska svetova, grajski in kmetiťki, preko vseh nasprotij v ťivljenjsko modro harmonijo. Dih oĥiťĥenega, viťjtega ĥloveĥanstva je razlit ĥrez to ĥudovito delo, ki iťĥe ĥuteĥih duť in izkuťa osreĥiti srca vseh, tudi najrevnejťih ljudi in jih tudi osreĥuje, samo da si ji odprejo v vsej prostoduťnosti in iskrenosti. V vsakem stavku se ĥuti, da je pisateljica sama preťivelala in preĥustvovala to delo, ki diha, trepeĥe in ťivi. Vso svojo visoko v ťivljenjskih nagonih raznihano ter umirjeno in v ťivljenjski modrosti preizkuťeno duťo je vložila Nĥmcova v to delo, ki nosi na sebi izrazit ĥeťki narodni znaĥaj in je napisano v preprostem, kakor podgorski studenec jasnem, ĥistem in soĥnem ljudskem jeziku. «Babiĥka» Nĥmcove je postala popularna takoj po izidu. Danes je to prava narodna knjiga v polnem pomenu te besede. ĥeťki pesniki, slikarji, kiparji in komponisti so si oplojali inspiracijo ob tem delu, ki se je prevedlo v najrazliĥnejťe jezike, zanimivo je, da v slovenski jezik najprej, ťe eno leto potem, ko je izťla ĥeťka izdaja. Slovenski prevod je bil oskrbel Fr. Cegnar in izdal Janeťiĥ v «Cvetju». Danes bi Slovenci nujno potrebovali novega prevoda.

V zadnjih ťestih letih svojega mukotrpnega ťivljenja je napisala Nĥmcová ťe celo vrsto povesti iz vaťkega ťivljenja. Med temi se odlikuje «Divja Bara» z markantnimi znaĥaji in jedrnatim humorjem, v kateri nastopa kot junakinja na zunaj trda in osorna, na znotraj mehka in ĥustveno neťna ovĥarska deklica dostopna silnim emocijam ljubezni in prijateljstva, prava slika pisateljice same v njenih mladih letih. Uťodo ĥeťkih izseljencev ponazoruje «Dobri ĥlovek» (1858) s plastiĥno narisanimi postavami. V realistiĥnih novelah «Karla» in «Koĥa pod gorami» (1858) ter v romanu «Podgorska vas» (1856) se riťejo ĥvrste postave gorjancev iz okolice Domaťlic, ťumave in domovine Slouakov s severnega

Ogrskega v vseh njihovih težnjah in utripih, njih žalostih in radostih sredi njih dela, v njih praznikih in svojevrstnih običajih. V poslednjem romanu, v katerem je hotela združiti karakteristiko ljudstva z novodobnimi socialno-reformnimi tendencami, je nekoliko neizravnani in nedovršeni kompoziciji še vedno razvila visoke prednosti svojega realističnega talenta: zmisel za samorastle, markantne in originalne postave iz ljudstva, za preprosto, jedrnato ljudsko modrost, za bujno prazniško radost in zaskrbljeno, v delu tonečo usakdanjost kmeta, za njega domačijsko, famelijarno srečo očetov, mater in otrok ter za romantično, prirodno-silno ljubavno strast doraščajoče kmetiške mladine. Na grajsko gospodo Němcová ne gleda souvažno, kakor n. pr. naš Jurčič, ampak ji dodeljuje vlogo visokoumnih človečanskih svetovateljev v ljudskih brigah, požlahnjevaljev skromnih kmetiških duš. Ker za tako gospodo med tedanjim češkim graščastvom ni našla realnih modelov, trpe ti njeni gosposki tipi na precejšnji izkonstruiranosti, zlasti v povesti «V gradu in pod gradom» (1862). Lepo pa se čita njen humanizem sredi krepkega realizma v povesti «Ubogi ljudje», izišli eno leto poprej (1861). Autobiografsko vrednost ima njena strastna izpoved ženske usode «Štiri dobe» (1855).

Boženi Němcovi, tej izredni ženski umetnici, se je posrečilo upodobiti ljudsko življenje češko v okviru plemenitega človečanstva. Ako sta Čelakovský in Erben iskala v preprostem Čehu pesnika, je iskala in našla Němcová v njem človeka. Energija te izredne ženske, s katero je preko največjih skrbi, življenjskih težav, ovir in muk, stremila po notranji, od vseh predsodkov očiščeni svobodi in resnici, je občudovanja vredna. Njena pripovedna umetnost, rišoča pred ozadjem ljudskega življenja in slikovite češke pokrajine markantne, zlasti ženske postave, nrauno globoke, v socialnih in individualnih konfliktih, zadobivajočih harmonično razrešitev in utešitev v ljudomilem idealizmu pisateljice, njen humor in nežna pesniška ubranost: vse to je mogočno delovalo na tedanjo češko generacijo, prikupljalo pisateljico tudi pri nastopnem pisateljskem pokolenju, vse to v njenih spisih še danes z neodoljivo silo in čarobnostjo govori k umu in srcu vsakega Čeha. To kaže njen grob na Vyšehradu, ki ni nikdar brez cvetlic, teh milih dokazov zanimanja in pozornosti od strani njenih častivcev.

(Dr. Ivan Prijatelj)

Eva, prva ženska, je bila kriva, da je Adam izgubil paradiž. Kaj čuda, če ga od tistih dob vsi moški iščejo pri ženski.

Nič ni prijetnejšega za gospodinjo kakor zajemanje iz polnih predalov in posod. Žalost — kadar se pokaže dno.

Vsaka redna in skrbna gospodinja ima neizprosnega priganjača, ki neprestano vihti svoj bič nad njo — to je: ura.

Utva.

OLESJA. A. I. KUPRIN. (Iz ruščine poslovenila P. Hočevarjeva.)

(Nadaljevanje.)

„Poglej, mamica, ščinkovci so zopet šli za menoj,“ je vzkliknila deklica in se glasno zasmejala: „poglej, kako so smešni . . . Pa lačni so. In kakor nalašč nisem imela zrna s seboj.“

Ali ko je zagledala mene, je takoj umolknila in močno zardela. Njene tanke črne obrvi so se nezadovoljno vzdignile, oči pa so se vprašujoče ozrle na starko.

„Ta gospod je zašel . . . Vprašuje za pot,“ je pojasnjevala starka. „No gospod,“ se je z odločnim pogledom obrnila proti meni, „prehladil se boš. Napil si se vode, pogovoril si se, je že čas, da greš. Midve nisva družba zate.“

„Poslušaj, krasotica,“ sem rekel deklici. „Pokaži mi, prosim te, pot na Irinovski laz; iz tega vašega močvirja ne pridem do smrti.“

Morebiti je vplival na njo mehak proseč ton, ki sem ga dodal tem besedam. Previdno je položila ščinkovčke na peč poleg škorcev, vrgla na klop že odloženo kratko kočemajko in šla molče iz kočice.

Šel sem za njo.

„Imaš same krotke ptičke?“ sem jo vprašal in stopal za njo.

„Krotke,“ je odgovorila kratko, ne da bi se bila ozrla name. „Tukaj, pogledajte,“ je rekla in se ustavila pri plotu. „Vidite stezico tam med smrekami? Vidite?“

„Vidim“ . . .

„Pojdite po njej kar naravnost. Ko pridete do starega hrastovega parobka, pa zavijte na levo. Tako vedno naravnost, vedno po gozdu, po gozdu — pojdite! Pa boste kmalu pri Irinovskem lazcu.“

V tem hipu, ko mi je z iztegnjeno roko kazala smer pota, sem se ji nehote nasmehnil. Na njej ni bilo nič podobnega mestnim gospodičnam, katerih obrazi nosijo oni enolični preplašeni izraz, ker jih kvarijo šali, ki pokrivajo zgoraj čelo, spodaj pa usta in podbradek. Moja neznanka, visoka brinetka kakih 20-25 let, se je držala lahko in leporaslo. Ohlapni beli rokavci so ji lahko in lepo ovijali mlade zdrave grudi. Naravne lepote njenega obraza nisi mogel pozabiti, če si jo le enkrat videl, ali težko jo je opisati. Krasota vsega obraza se je zlila v te velike temne oči, katerih črne, v sredi nalomljene obrvi so ji dajale komaj opaženi odsev lokavstva, moči in naivnosti; v rujavo rožni ton njene polti; v svojevoljne gibe ustnic, od katerih spodnja je bila nekoliko polnejša ter ji dajala odločen in muhast izraz.

„Ali ni vaju nič strah, ker živita sami v tej goščavi?“ sem jo vprašal ter obstal poleg plotu.

Ravnodušno je mignila s pleči:

„Česa naj bi naju bilo strah? Volkovi ne zahajajo sem.“

„Saj niso samo volkovi . . . Sneg vaju lahko zamete, požar se lahko pripeti . . . In še kaj drugega. Sami ste tukaj, še pomagati vama ne more nihče.“

„In hvala Bogu!“ je zaničljivo mahnila z roko. „Čim bolj bi pustili naju z babico pri miru, tem bolje bi bilo, a tako pa . . .“

„A tako — kaj?“

„Marsikaj že veste, kmalu se postarate,“ se je odrezala. „Morebiti ste celo vi sami izmed tistih?“ je vprašala preplašeno.

Mislil sem si, da se starka in ta krasotica gotovo bojita kakih preganjanj od strani oblasti, pa sem jo pomirjeval:

„O! prosim te, ne boj se! Jaz nisem čuvaj, ne pisar, ne dacar, z eno besedo: jaz nisem od nikake oblasti.“

„Ne? Govorite resnico?“

„Dajem ti častno besedo. Boga mi, jaz sem sam tuj človek. Prišel sem semkaj samo v goste za nekaj mesecev, pa bom zopet odšel. Če hočeš, pa ne bom nikomur niti povedal, da sem bil tukaj in da sem vaju videl. Ali mi veruješ?“

Dekličino lice se je nekoliko razjasnilo. „No, to se pravi, če ne lažete, pa govorite resnico. Kako pa vi, ali ste prej kdaj slišali o naju ali ste slučajno zašli?“

„Sam ne vem, kaj in kako bi ti rekel. Res, tudi slišal sem o vaju, ne rečem, hotel sem celo enkrat zabresti sem, a danes sem zašel slučajno — izgubil sem se . . . No, pa mi zdaj povej, zakaj se vidve bojita ljudi. Kaj so vama storili hudega?“

Ozrla se je name z motrečo nevernostjo. Pa moja vest je bila čista in hrabro sem vzdržal njen uprti pogled. Tedaj pa je izpregovorila z rastočo razburjenostjo:

„Slabe stvari nama prihajajo od njih . . . Priprosti ljudje še ne toliko, ali oblasti . . . Pride čuvaj — hoče denarja, pride načelnik — hoče denarja. Prej pa, nego vzame, se še roga babici: ti, pravi, si čarovnica, hudičevka, katoržnica*) . . . Ah! Pa še koliko drugega pravi!“

„Pa tebi, ali ti tudi kaj hočejo?“ se mi je izvilo neprevidno vprašanje.

S trdno samouverjenostjo je vzdignila glavo in v njenih solznih očeh se je zableščalo nekaj kakor triumf.

„Nečejo . . . Nekoč se je sukal krog mene zemljemerec nekakšen . . . Rad bi se mi bil malo polaskal . . . Pa mislim, da še danes ne more pozabiti, kako sem ga jaz polaskala.“

V teh zasmehljivih, na poseben način ponosnih besedah je zvenelo toliko svojeglavne neodvisnosti, da sem nehote pomislil:

„Vsekakor nisi zastonj zrasla sredi poleškega borovca, — s teboj ni dobro češenj zobati.“

*) Hudodelka, ki zasluži zoletno kazen v Sibiriji.

„Ali morebiti midve komu kaj hočeva?“ je nadaljevala vedno bolj zaupljivo. „Midve niti ne potrebujeva ljudi. Samo enkrat na leto grem v vas, da kupim mila in soli. Pa čaja za babico . . . ona vam ga ima tako rada. Če bi tega ne bilo, bi pa sploh nikdar ne videla nikogar.“

„Vidim, da vidve z babico ne marata za ljudi. Kaj pa jaz, ali vaju smem obiskati za par minut?“

Zasmejala se je in — njen obraz se je spremenil nekako čudno, nepričakovano. Od prejšnje surovosti ni ostalo niti sledu več, bil je svetel, bojazljivo vdan, otroški.

„Kaj bi pa delali pri nas? Midve z babico sva dolgočasni . . . Zakaj ne, pridite, če ravno hočete, če ste res dober človek. Samo . . . če vas kdaj nanese pot sem, bolje da brez orožja . . .“

„Ti se bojiš?“

„Česa naj se bojim? Ničesar se ne bojim!“ in v njenem obrazu se je zopet izražalo zaupanje v lastno moč. „Le rada nimam tega. Zakaj je treba streljati, ptico ali zajca tudi! Nikomur ne store nič žalega, pa tako so majhne, smešne tako . . . No, vendar: na svidenje,“ je hitela: „ne vem, kako naj vas počastim po imenu . . . Bojim se, da me ne bi babica zmerjala.“

Lahno in urno je zbežala proti koči; povescila je glavo in z rokami pridrževala od vetra razmršene lase.

„Počakaj, počakaj!“ sem zaupil. „Kako je ime tebi? Saj bomo znanci kakor mora biti.“

V hipu se je ustavila in se obrnila proti meni: „Za Aleno me kličejo. Po tukajšnjem Olesja!“

Nataknil sem puško na ramo in šel v pokazani smeri. Ko sem stopil na mali holmec, odkoder se je začinjala ozka, komaj vidna gozdna stezica, sem se ozrl. Rdeče krilo Olesjino, nalahko dvigaje se vsled vetra, se je še videlo na pragu koče ter delalo jarko liso na zaslepno bleščéče beli snežni podlagi.

Kmalu za menoj je prišel tudi Jarmola domov. Kakor navadno ni maral praznih pogovorov, tako me tudi sedaj ni niti z eno besedo vprašal, kako in kam sem bil zašel. Tebi nič — meni nič je kakor mimogrede izpregovoril:

„Tja . . . v kuhinjo sem zanesel zajca . . . Spekla ga bova, ali ga morebiti kam pošljete?“

„Ti si niti misliti ne moreš, Jarmola, kje sem bil jaz danes,“ sem mu rekel, ter si že vnaprej predstavljal gozdarjevo začudenje.

„Kako naj si mislim?“ se je odurno obregnil Jarmola. „Gotovo, k čarovnicama ste šli . . .“

„Kako pa da si uganil to?“

„Kako bi ne uganil? Videl sem, da niti glasu ne daste več, pa sem se vrnil po vaših stopinjah . . . Eh, gospo-od!“ je pripomnil s karajočim presedanjem. „Ni prav, da se pečate s takimi stvarmi . . . Greh je . . .“

[Nadaljevanje].

GABRIJAN IN ŠEMBILIJA. (Dr. Ivan Lah.)

(Povest o močnem vitezu Gabrijanu in lepi devici Šembiliji, kakor jo je napisal otec Remigij iz reda malih bratov na svetem otoku Lakrijanu, kjer se je godila ta povest).

II.

Na grajskem vrtu sred dehtečih rož
 sedela mala je Šembilija,
 in s cvetkami se poigravala
 na belem pesku med gredicami.
 In rožni cveti so se sklanjali,
 z grmov so k njej se pripogibali,
 kot da hoteli bi okrog in krog
 s cvetočim vencem jo ovenčati.
 Vmes drobni listi vsipali z dreves
 so se in padali okrog po tleh,
 kot da preprogo lepo pisano
 hoteli tkati bi krog deklice.
 Jn ptički švigali so skozi zrak,
 po vrtu so se spreletavali,
 in glavico so ji obkrožali
 in žvrgoleli svoje pesmice.
 Tih veter vel je preko mladih trat,
 in bajke z listi si je šepetal
 in trepetal je okrog deklice,
 smehljaj se je in s kodri zlatimi
 si njenimi je včasih poigral.
 Sijalo sonce jasno je z neba,
 in z žarki zlatimi obdajalo
 Šembilijo, in se razlivalo
 nad tratami, da v njem kopale so
 cvetlice in gredice sc in vonj
 kipel iz njih je poln opojnosti.
 Na klopi pod drevesom senčnatim
 sedela je gospa Odilija,
 vsa blažena je zrla v božji dan
 in v njem je svojo srečo gledala,
 in onih dni se je spominjala,
 ko sama v vrtu je posedala,
 in hrepeneče sreče čakala,
 ki dolgo bila ni uslišana.
 In spomnila se je na tisti dan,
 ko sama je na vrtu sanjala,
 in k nji prišel je prerok-siromak,

noseč od daleč ji veselo vest.
 In spomnila se je na oni čas,
 ki bil dokaz je božje milosti,
 ko je spoznala srečo radostno,
 ki čudežno rodila se je v nji.
 In spomnila se je na detece,
 ki v zibelki se zasmajalo je
 in stezalo je bele ročice
 in gledalo jo z lepimi očmi,
 kot da iz daljnih krajev je prišlo
 in išče zavetišča tu pri nji.
 In ko preteklo leto je in dan,
 na vrt prostran je nesla detece,
 in rožice mu je natrgala
 in z belim cvetjem ga primerjala.
 In tisti čas je prvič slišala
 iz ust otroških oni sladki glas,
 ki s težkino srcem ga je čakala,
 da dete mater je zaklicalo.
 Od časov teh le sama radost, smeh,
 polnila grad je in dvorane vse,
 in rastla mala je Šembilija
 kakor na vrtu nežna rožica,
 na rokah dobre srečne matere.
 In ko tako je z njo posedala
 in gledala otroka pred seboj,
 spominjala se je na prejšnje dni,
 in mislila na čudapolni sen.
 In kadar je na vrtu sredi rož
 sedela zlatolasa deklica,
 in tihi veter vel je skozi zrak
 in si igral je z njenimi lasmi,
 je bilo vse tako kot tisti dan,
 ko sama je na klopi sanjala,
 in mahoma je sred cvetočih gred
 nedolžno detece zagledala;
 in sreča vsa tako zasanjana,
 ki bila čudežno je uresničena,

se zdela ji je kakor čuden sen. In včasih v strahu je nenadoma zaklicala ime: „Šembilija“, iz rož se deklica je dvignila in preko trat je prihitela k nji, in bilo je tako, kot tistikrat, ko dete se je v sanjah bližalo. In kadar mala je Šembilija sedela sama tam med rožami, in si igrala tiho s cvetkami, je dolgo mati vanjo gledala, ker bilo vse je kot odmev iz sanj. Zato je rada sanjala tako in gledala otroka pred seboj. Tako potekal je na gradu čas, in kras mladosti rasel dan na dan kot cvet krasan je in Šembilija pod varstvom dobre skrbne matere postala roža je med rožami. Vse rože njej so se priklanjale, vsi ptički pesmi ji prepevali, vsi cveti pota ji nasipali, ker bila roža je med rožami, kraljica bila med družicami. A včasih težka misel je prišla kot da je iz daljav priplavala in legla je na srce materi kakor oblak, ki vsplava v jasen zrak in sčasoma pokrije vse nebo, tako prišlo je s črno mislijo v te jasne dni vse polno žalosti. To bila je prerokba starčeva, da pride čas, ko mine sladki sen, ko bo dorastla mala deklica in konec bo otroških srečnih let, in konec bo na vrtu lepih sanj, in konec bo teh jasnih solnčnih dni, ko docvetel bo v vrtu nežni cvet in bo Bogu v zahvalo darovan, ker bil od njega sem je presajen, da njemu v čast v tem vrtu dozori. O tem ta dan gospa Odilija na solnčnem vrtu je premišljala

in misel ta je zapustila ni, dasi jo tiho je odganjala, in sama sebi se čudila je, da moti jo ta misel žalostna, ko zunaj sije solnčni jasni dan, in da zaman odgnati jo želi, ko vse okrog je v solnčni radosti in daleč je bodoči tisti čas ko spremeni se vse, kot na jesen, ko cvet in svet zagrne prt meglen. In mislila si v srcu je gospa: „Zakaj da ravno danes misel ta me moti tožna neprenehoma? Menda ne bliža se nesreča kje nevidoma? Tako priplazi gad se včasih sred livad pod rožami, ko sanjajo pod žarki zlatimi, in skrivajo pod saboj črno prst, ki je iz nje vzbrstel njih prvi cvet, a on sred njih si išče skrito pot, da sikne vanje svoj pogled in strup, ko up najslajše sanje kaže jim povesod, in uničuje svet odet z nebeškimi krasotami. Jako nevarno je sedeti sredi rož. In v strahu se ozrla je okrog in hipoma planila k deklici in jo v naročje skrbno dvignila in gledala okrog preplašena. Tu vrata so na vrt odprla se in sredi njih je stal pastirček mlad, boječ pastirček, bos in gologlav, s pastirsko dolgo palico v rokah, Lase imel je črne kodraste, obleko slabo, sivo rašasto, kot nosijo jo bedni romarji, kadar gredo na sveto božjo pot, na plečah čutaro, okrog vratu piščalka mala mu visela je kot znak stanu privezana na trak. Tako je stal pred njo nenadoma in gledal jo z velikimi očmi.

(Nadajevanje.)

TEMELJNE SMERNICE NAŠE JAVNE VZGOJE. (M. Trdanova.)

Svetovna vojna je posegla usodepolno v življenje evropskih narodov. Dvignila je iz tečajev nešteto uredb in zakonov, ki so tvorili podlago raznim panogam družabnega življenja; uničila je toliko zdravja, telesnega in duševnega; vzbunila pa je tudi notranjost, mišljenje in duševnost in vse to je našlo globok odmev v najširših ljudskih plasteh. Izpremembe, ki jih je izzvala, so velikanske; gospodarsko in politično življenje se ne more umiriti in ustaliti; vprašanje družabnega reda in družabne preosnove je bolj kot kdaj pereče; porajajo se novi miselni toki, oblikujejo novi svetovni nazori. — In v tem splošnem kaosu se vprašujemo tudi me žene: „Kam in kod?“ Zavedamo se visoke dolžnosti, vstopiti kot sodelavke v vrste onih, ki streme za ozdravljenjem socialne družbe. Naše delo se bo vršilo seveda v okvirju našega naroda, ki je sestavni del te družbe. Naravno je, da si moramo izbrati ona področja, kjer bomo lahko najbolj plodonosno udeleževale razpoložljive nam sile.

Res je, da nas obide čut malodušja, ko zremo žalostno dedščino svetovnega poloma: razdejane domove, poteptano blagostanje, fizično in moralno nazadovanje. To opazovanje nas privede do spoznanja, da treba ustvariti soliden temelj za novo zgradbo, začrtati jasnih direktiv, ki naj bi v njih smeri zanihalo novo življenje našemu narodu.

Pri načrtovanju teh smernic moramo vpoštevati predvsem naravne zakone, ki se tako jasno izražajo ne samo v prirodi, ampak tudi v vsej zgodovini človeške družbe. Povsod opazujemo večni boj za bitje in obstanek, ki v njem podleže vse, kar ni za življenje sposobno. Posledice tega naravnega zakona in pogoj vsega življenja pa je brezkončno, večno izpopolnjevanje. Razvojna teorija uči, da podleže v boju slabejši; bitja, ki so danes na najvišji stopnji razvoja, so se razvila iz najenostavnejših potom vednega razvoja in izpopolnjevanja.

Iz teh naravnih zakonov izvajamo posledice: ako hočemo živeti, moramo biti dovolj močni, sposobni za življenje. Zgodovina nas uči, da so v tem boju podlegli celi narodi, veliki in slavni. Dvignili so se do vrhunca moči in slave, a pojavila se je v njih mehkužnost in iz nje izvirajoče fizično in nravno propadanje; postali so slabejši, podlegli so. Prenehal je razvoj in izpopolnjevanje, zastal je napredek in to je povzročilo nazadovanje in nesposobnost za življenje. Da torej narod ne podleže v tem boju, mu je treba telesnih, duševnih in nravnih moči, ki so predpogoji življenja.

Miroslav Tyrš, genijalni učenjak in mislec češkega naroda, pravi: „Niti izobraženost, niti bogastvo, niti politična moč niso same na sebi vzdržale naroda pri življenju; to vse so že narodi imeli, pa zopet izgubili, ker so bili nezdravi in nravno izprijeni. Le zdravje in nравnost je poročstvo življenja.“ In na drugem mestu govori: „Telesno in nравno oplemenitenje naj

dvigne narod do tiste moči in kreposti, ki ne dopušča, da bi narodi izumirali“.

Res je, da ne moremo vzeti teh besedi doslovno, zakaj narod lahko primerjamo posameznemu organizmu. Rodi se, vzraste, doseže vrhunec življenja in potem propade; to so neizpodbitni zakoni razvoja. Toda zgodovina navaja narode, ki so dosegli svoj vrhunec, kot graditelje in nositelje človeške kulture. Važna naloga kulturnih delavcev je torej, da privedejo svoj narod čim prej do vrhunca in da je ta kulminacijska točka višja, nego bi bila brez njihovega prizadevanja, in drugič, da vzdržijo narod pri polnem močnem življenju, dokler pripuščajo to naravni zakoni.

V tem smislu moramo začrtati vzgojni program vsemu jugoslovenskemu narodu, predvsem pa onemu delu, ki je izločen iz njegovega krvnega obtoka. Ta del bojuje predvsem boj za golo existenco, biti ali ne biti. Boj je ljut, mnogostranski in posega v vse panoge narodovega življenja. Ta boj zahteva visoko potenco fizičnih, duševnih in nravnih sil pri vsakem posamezniku, zakaj le na ta način bo zadobila manjšina potrebno odporno silo. Le vsestranska krepkost in sila nas more ohraniti, zato naj vzgojitelji naroda streme za tem, pridobiti posamezniku trajno moč: telesno, duševno in nravno. To je koncentracijska točka, najvažnejše poprišče narodove vzgoje in tu naj bi zastavile žene vse svoje sile.

Priznati moramo, da smo dosedaj preveč uvaževali vzgojo intelekta. Priprava za življenje je preveč enostranska. Poglejmo le dosedanje šolske učne načrte! Po večini skrbijo le za razvoj umskih sil, a vpoštevajo premalo duševno in nravno stran našega notranjega življenja in o telesni vzgoji navadno sploh govora ni. Naše vzgojno stremenje mora iti za tem, da pride na eni strani vsak posameznik do tiste stopinje telesnega zdravja, vsestranske moči in lepote, ki je njemu mogoča, dosežna; na drugi strani pa mu podajmo nravno vzgojo in ti dve naj tvorita trden temelj duševnemu delovanju.

Med tremi važnimi točkami vzgojnega načrta sem navedla kot prvo telesno vzgojo in ne brez vzroka.

Človek mora biti v prvi vrsti telesno zdrav. Telesno zdravje je podlaga duševnemu in nravnemu. Zdravje, moč in lepota, je bil znameniti ideal Helenov, kjer je dosegla telesna vzgoja največjo dovršenost. Njihova zgodovina nam priča, kolikega pomena je bila telesna vzgoja za starogrško kulturo.

Telesna vzgoja obstoji v smotreni vadbi telesa in v pravilni uredbi življenja in hoče okrepiti celo ustrojstvo, da ne podleže tako lahko boleznim.

Toda ne samo cilj, poznati moramo tudi sredstva telesne vzgoje. Med najvažnejše prištevamo pač higijeno, telovadbo; boj proti alkoholu, nikotinu in nalezljivim boleznim; umevanje življenjskega reda, ki mu pripada uredna hrana, stanovanje, pravilno razdeljeno delo in počitek i. t. d.

Seveda so to le glavni obrisi, nekako ogrodje, vogelni kamni za našo stavbo. Ne smemo pa ostati samo pri teoretičnem zasnutku, ampak naša naloga je praktično udejstvovanje tega načrta. Zato bodi naša dolžnost, seznanjati najširše sloje našega ženstva s posameznimi panogami telesne vzgoje. V priprosti, lahko umljivi obliki naj se zanese med nje razumevanje in hkratu naj se jim podajo praktična navodila, kako izvesti dani načrt.

Telesna vzgoja, pojmovana na tak način, se nam kaže ne samo kot zadeva posameznika, ampak kot zadeva naroda, socialne družbe sploh.

Le zdrav naraščaj, zdrav zarod je edina podlaga, na kateri se lahko zida jak značaj, visoka nravnost, izrazita duševnost, jasen intelekt.

To je edina pot, ki vodi k pravi kulturi; le tako bomo dvignili narod na tisto stopinjo telesnega in duševnega zdravja, ki je predpogoj za ubrano sožitje poedinca s poedincem, naroda z narodom. Le tako vzgojen narod bo prispeval k ozdravljenju organizma vesoljnega človeštva.

ZAKAJ JE TOLIKO DRUŽIN NEZADOVOLJNIH? (Poldi Leskovčeva).

Zadovoljnost! Lepa beseda, pa kako redek gost med človeštvom! Zadovoljni niso posamezni narodi, zadovoljni se ne čutijo stanovi, zadovoljnosti zaman iščeš v nižjih slojih, ne najdeš je pri srednjih, niti pri najvišjih stanovih. Najbolj redek gost pa je zadovoljnost v družinah. Ne mislim tu nikakor govoriti o nezadovoljnosti v onih zakonih, ki so se sklenili iz sebičnosti z ene ali druge strani; o zakonih, kjer je dekile zvabilo dobro gmotno stanje bodočega moža ali obratno ne glede na starost, značaj in vse drugo, kar je potrebno k dobremu zakonu. Ne nameravam razpravljati o pomanjkanju zadovoljnosti v onih zakonih, kjer je dva človeka združil katerisibodi neplemenit nagib ali vnanji pritisk. Moj namen je, prodreti do vzroka nezadovoljnosti v onih zakonih, ki so se sklenili iz mladostnega ognja ljubezni, tako plemenitega, svetega in čistega, da noben jezik nima besed, da bi dostojno opisal ta nebeški dar.

Da, tudi v takih zakonih največkrat ni zadovoljnosti. Rožna zavesa omame v prvih dneh se pretrga in oko gleda zopet jasno in trezno v življenje. Trda in neizprosna vsakdanjost stopa pred nas in zahteva svoje pravice. Malenkostne se zdijo marsikomu te zahteve, a življenje naše je nepretrgana nit malenkosti, ki pa nosijo dostikrat v sebi kal največjega zla nezadovoljnosti.

Kje naj iščemo krivcev, pri možu ali pri ženi? Sporna točka je to, ki povzroča burne debate v raznih družbah, ki pa jo rešijo največkrat pristransko. Možje se zavzemajo z ognjem in navdušenjem za svoj spol in mečejo vso krivdo na žene in te seveda odlagajo to breme na moževa ramena. Da bi pa šel kdo sam vase in si temeljito izprašal vest — zato ni ne časa, ne volje. Današnji rod je vse preveč površen. Z mrlično na-

glostjo drvi za raznimi varljivimi slikami, ki jih smatra za svojo srečo, a ne ve, da je prava sreča le v naši notranjosti — da je prava sreča soglasje duš in src — to je zadovoljnost.

Po mojem mnenju je nezadovoljnosti v zakonu kriv lahko mož ali žena — seveda vsak na svoj način. Ta nezadovoljnost temelji v dveh bistvenih napakah, ki kazita moža ali ženo; če je mož pijanec ali če žena ni dobra gospodinja. Ti dve bistveni napaki sta predvsem, ki rušita srečo v naših družinah.

Kaj naj rečem o možu pijancu? Kje naj najdem besed, da dostojno opišem to morje gorja, ki ga poplavi čez družine moževo pijančevanje. Ali naj govorim o nemem trpljenju žene, o pomanjkanju, o nočeh, prečutih med vzdih in solzami, o vsem telesnem in duševnem trpljenju pijančeve žene! Treba bi bilo knjige, bolj obširne ko sveto pismo, da bi se izlilo vanjo vse to brezdno gorja, ki ga vžije žena pijančeva — svetnica in mučenica. Pa čemu opisa! Dan za dnem, ne, uro za uro nas življenje obsipa s strašnimi in ostudnimi prizori iz takih družin, ki ti pretresajo kosti in mozeg. To je rak-rana našega naroda, ki se je globoko, le pregloboko zajedla v živelj našega ljudstva — to je strup, ki učinkuje počasi, a gotovo in čigar posledice so strašne. Rušijo mir naših družin in predvsem ugonablajo našo deco. Pojdite, vi brezmiselni očetje, v šole in oglejte si ta bleda bitja z ugaslimi in udrtimi očmi, ta šibka telesca, v kojih komaj zapaziš, da živi duša. Kako počasi jim deluje duh, kako težko razumejo in si privajajo najpotrebnejše znanje, kako se jim osem- do dvanajstletnim pri pisanju tresejo roke kot onemoglim starcem — to ve in vidi najbolj učitelj, ki živi v njih sredi in z žalostno dušo opazuje pešanje telesnih in duševnih sil teh nedolžnih žrtev očetovih strasti. Boj proti alkoholu naj bi bilo geslo vseh onih, ki so poklicani, da vodijo naš narod k napredku — to naj bi bila parola vseh kulturnih delavcev. Iztrebite iz našega ljudstva pijančevanje in vse drugo vam bo navrženo! Gmotno in moralno se bo dvignil naš rod k luči in solncu in omiki.

Pa tudi žena je lahko kriva, da v hiši ne vlada zadovoljnost — namreč če ni dobra gospodinja. Važnost in velik pomen gospodinjice izražajo malone vsi narodi in jeziki v biserih svojega slovstva — v narodnih pregovorih. Tudi naš narod ima vse polno takih izrekov in pregovorov, ki bi jih bilo odveč naštevati. Naloga žene ni samo, da je možu zvesta družica in deci ljubeča mati — ona mora biti tudi dobra gospodinja, ki skrbi z vnemo in neumorno delavnostjo za telesni blagor svoje družine. Snažen, reden in miren dom priklepa moža z neločljivimi sponami nase — ga odvrča od gostilne in slabe družbe, nudi mu med svojimi štirimi stenami toliko lepega in razveseljivega, da ga ne bo mikala zakajena gostilniška soba, ne hrupna družba tovarišev. Če mož pograša doma vseh onih ugodnosti, ki jih zahteva njegov stan in katere sme z vso pravico zahtevati do žene v svojem domačem krogu — ugodnosti, ki se sicer zdijo mnogim

našim ženam premalenkostne, da bi se pečale ž njimi — potem ni čuda, da mož zanemarja ženo in deco in išče razvedrila drugje, seveda vedno v škodo sebi in družini svoji.

Važnost in pomen gospodinjstva je žalibog med našim ženstvom bodisi v nižjih ali srednjih slojih vse premalo razvit. O vsej mogoči izobrazbi se razpravlja, snujejo se novi učni načrti, ustanavljajo se nove šole, pri nas seveda le na papirju — prirejajo se razni tečajji i. t. d. le za naše ženstvo se ne briga nihče. Za vsak stan je treba določene učne dobe, treba izpitov in drugih dokazov o potrebnem znanju. Le v zakon sme stopiti nezkušen dekle brez ozira na to, ali zna kuhati in pospravljati, ali zna krpati in šivati, ali zna skrbeti vsaj za telesni razvoj svojih potomcev. V tem oziru greše veliko naše matere, ki ne uvedejo svojih hčera v gospodinjstvo. Ne glede na to, ali se dekle poroči ali ne, ali je preprosto vaško dekle ali izobrazena mestna gospodična, vsaka potrebuje temeljitega znanja v gospodinjstvu, predvsem skušnje, ispretnosti in ročnosti v najvažnejših oddelkih gospodinjstva. Seveda se je tu treba ozirati na posamezne stanove. Kmečko dekle potrebuje kaj drugega nego delavčeva ali uradnikova žena, a podlaga je obema ista, osnovni nauki veljajo za obe. S pomočjo teh osnovnih naukov se vsaka žena lahko sama nadalje izobrazuje v gospodinjstvu. Če žena možu postreže z zasmojenim in slabo pripravljenim kosilom, če mu da raztrgane nogavice, če ga pusti, da pohaja zanemarjeno oblečen, če v hiši vlada nered, kakor bi hišo poplavlila povodenj, če pušča svojo deco zanemarjeno in brez vednega varstva in nadzorstva — potem ni čuda, če se mož mračen in siten odtegne domači zmešnjavi in gre samo, da se mu ohlade ušesa, da ne gleda tega babilona v hiši.

Pri drugih narodih se je že pred vojno začelo živahno zanimanje in gibanje v prilog gospodinjstvu, ki je in ostane temelj, na kojem sloni družinsko življenje. Zlasti Čehi bi nam lahko služili za vzgled, kako je treba uvaževati in gojiti gospodinjstvo. Izvrstne gospodinske šole, kuharski tečajji, tečajji za šivanje in krpanje, tečajji za kmečke gospodinje, tečajji za vzgojo dojenčkov i. t. d. se množe neprestano. V teh tečajjih se mladenke praktično poučujejo o vsem za žene potrebnem. Vzgajajo se v teh tečajjih bodoče gospodinje, ki se bodisi poroče, bodisi vstopijo v službo pri kaki družini, kjer so pomoč in opora gospodinjji, ki sama ne zmore vsega. Tudi Jugoslavija pridno poskuša zadostiti zahtevam časa in vzgojiti svojemu rodu dobre gospodinje. Pri nas se o tem žalibog ne sliši nič, dasiravno čuti potrebo po strokovni izobrazbi vsaka količkaj misleča žena, vsako količkaj resno dekle.

Ženska je teren, katerega pameten človek po svoji volji kultivira.
Mohamed.

Tržaške okoličanke v narodni noši (Škedenjke, „brškice.“*)

Od leve proti desni: prva — dekle v poletni obleki; druga — dekle v zimski obleki; tretja — žena v zimski obleki; sprednja — žena v letni obleki.

*) Ko objavimo vse tipe te noše, prinesemo tudi tozadevni popis.

O RADU¹ ŽENSKIH DRUŠTAVA NA PROSVEĆIVANJU² ŽENE. (Vida Čubrilovičeva.)

Posle velikoga evropskoga rata³ osetio⁴ se u celome svetu jak ženski pokret, kojemu je glavni cilj prosvećivanje žena. Osnivaju se na sve strane razna ženska društva, ali je svima glavna tačka programa „prosvećivanje žena“ i to onih po gradovima⁵, kao i onih po selima; to će reći najširih ženskih masa.

Ako se zapitamo, a zašto baš sada da je došao ženski pokret do svoga izražaja i da su baš sada počele žene da se bore i da rade⁶ na tom polju?

Odgovor je jasan. Socijalni je položaj žene i pre rata bio bedan. Trajanjem dugogodišnjega⁷ evropskog rata i svima nezgodama i teškim posledicama, koje snose svi narodi iza rata, došla je žena u još gori⁸ socijalni položaj nego što je ikad bila. S jedne strane loše⁹ materijalne prilike u koje je mnoga žena pala izgubivši hranitelja u ratu, te borba sa teškim životom, s druge strane opet borba sa neznanjem i nekulturom.

Tako se žena našla među dva velika zla, ne znajući koje joj više život otežava. U takvim prilikama živi i bori se danas 90% žena kod većine naroda. Poznato je, da bogatstvo i kultura pripada jako malom broju ljudi, a da većina članova društva jako malo uživa od tih tekovina¹¹ i bogatstava zemaljskih. Prema tome se i veći dio¹² žena bori za svoj opstanak, bez obzira, da li umna ili fizička radenica. Što su god široke mase žena nekulturnije, time su i nesamostalnije, — položaj im je bedniji. Sve zlo, i ekonomsko i općenito,¹³ pojačano je dosta nekulturom žene.

Žene intelektualke, koje su došle u sličan položaj, kao i fizička radenica, t. j. u borbu sa svima nevoljama¹⁴ — dale su izražaja svome bolu, jadu, nepravdi, koje tišti na tisuće žena. One su osjetile svu tegobu¹⁵ života, vidile u čemu leži najveća nevolja naše žene, prodrle su u dušu, u život društva, te su našle, da je koren zla u nekulturi i neznanju, što je još pojačano lošim ekonomskim prilikama i društvenim nepravdama.

Shvatljivo¹⁶ je, da žene imaju smisla za zajednički rad¹⁷, jer imaju iste interese, iste osećaje, iste težnje, ista iskorišćavanja žene, tako vidimo na sve strane grupisanje žena¹⁸, koje hoće da rade i time da olakšaju jedna drugoj život. Takve žene osnivaju „Ženska društva“ i stavljaju se na čelo pokreta. Žena intelektualna — umna radenica — diže se da pomogne i dade duševnoga bogatstva svoj sestri fizičkoj radenici. Jasno se vidi namjera, da ide za tim, da joj olakša život kulturom i znanjem i time da ju ojača za borbu životnu.

U svim mladim državama počela su odmah da se osnivaju društva za prosvećivanje žena. Ova društva skupljaju oko sebe najvrsnije i najoduševljenije intelektualke, te počinju da rade svom snagom i voljom. Vidimo ih gde drže razna predavanja, analfabetske tečajeve, naročito¹⁹ predavanja

za mladež, izdavaju listove. Osnivaju „Ženske klubove“, koji će postati toplu ognjište svih žena bezkućnica²⁰, sirotih studentkinja, žena putnica²¹, činovnica²²; postanu središte kulturnoga života svih žena iz raznih društvenih redova. „Ženski klubovi“ imaju lepo uređenu biblioteku i čitaonicu.

Ali društva za prosvjećivanje žena ne zadovoljavaju se svojim radom samo u gradu, idu dalje — i vidimo ih, gdje osnivaju školu za seoske domaćice²³. Bore se i za zaštitu ženskih prava te rade da olakšaju život ženi i svugde zastupaju interese žena.

„Materinski domovi“ sklonište²⁴ su sirotim ženama, koje nalaze²⁵ tu pred porođaj²⁶ i iza porođaja toplu ognjište, a društvo se stara²⁷, da nima pomogne snaći se u životu, tražeći²⁸ im mesta, da time olakša život kako majci tako i detetu. „Jasle“ osnivaju žene za sirotu radeničku²⁹ decu i za njihove matere, drže analfabetske tečajeve, prave³⁰ posjete u domove dječije, samo zato da bi što više bolje upoznale prilike u kojima živi žena radenica sa svojom porodicom³¹, a na taj način, da što bliže dođe³² u kontakt sa radenicama. Osnivaju i „kancelarije za namještanje ženskinja“ sa ciljem, da žene i devojke, koje dođu u grad tražiti službu, ma kakve vrste, upute³³ na ljude poštene i čestite, i time da ih sačuvaju³⁴ od propasti kojoj su obično izložene.³⁵ Ove „kancelarije“ imaju i svoga advokata, koji daje besplatno pravne savete ženama čija su prava ma na koji način oštećena³⁶ ili nagrožena, ili zastupa njihove parnice³⁷ pred sudom.

„Domaćičke škole“³⁸ osnivaju se, da nauka spremi³⁹ seoske devojke za razumne domaćice, kako bi što bolje mogle odgovoriti svojim dužnostima kao majke, domaćice i državljanke.

Radenica dosta, polja za rad i ljubavi dosta — ali opet nešto ima što osobito u Jugoslaviji strašno koči⁴⁰ u tome radu, naročito što se tiče prosvetnoga rada među ženama radenicama i seljakinjama. — Nijedno od spomenutih⁴¹ društava nije uspjelo, da prodre sa svojim radom baš među najšire slojeve naših žena.

Sva spomenuta društva rade sa velikom voljom, htela bi, da učine što više na polju prosvete, ali su vazda⁴² nailazila na nezgode i slab odziv sa druge strane. Često se puta o tome govorilo i razpravljalo na kakvi način da se dođe do sela ili fabrike. — Svakako mora se tražiti put i način, koji će voditi sve kulturne radenice, pravo u sebe, pa i one najzabačenije,⁴⁴ a isto u male radeničke domove, gdje sve odiše sirotinjom, bedom, teškim životom i neznanjem. Baš do tih žena treba doći i u tim ženama probuditi smisao za bolji život, koji treba da je sadržina svake žene kao i čoveka, bez obzira na njen društveni položaj i materijalne prilike. Treba je naučiti živeti, upoznati je sa lepota i korisnošću kulture, sa dobrom knjigom, probuditi u njoj smisao i za duševni život, koji je dugogodišnjim samo fizičnim radom i jednostranim životom skoro u klici ugušen.⁴⁵

Žena radenica u varoši⁴⁶ već stoji drukčije. Ona obično živi u sredini gdje je kulturni život razvijen, i ne bi morala biti na tome stepenu⁴⁷ kul-

ture na kome je. Nas i njih, pak, razdvaja njihova politička organizacija većinom, a da bismo mogle zajedno raditi na svome podizanju⁴⁸ i kulturnom i zakonskom pogledu, u porodici, kao i u društvu. Ženska društva naša za sada stoje izvan svih političkih stranaka, a svrha im je samo podizanje kulture ženine i zadobivanje većeg poštovanja i prava za ogromne, nezamenljive dužnosti njene.

1. delo — 2. izobrazba, prosveta — 3. vojna — 4. zapazil — 5. po mestih — 6. delajo — 7. dolgoletne — 8. slabější — 9. slabe — 10. številu — 11. pridobitev — 12. del — 13. splošno — 14. neprilikami — 15. težave — 16. umevno — 17. skupno delo — 18. združevanje po skupinah, grupiranje — 19. posebno — 20. brezdomovink — 21. popotnik — 22. uradnic — 23. kmetske gospodinje — 24. zavetišče — 25. dobe — 26. porod — 27. pobriga — 28. iskajoč — 29. delavsko — 30. prirejšajo — 31. družino — 32. pridejo — 33. nepotijo, namestijo — 34. obvarujejo — 35. izpostavljene — 36. oškodovana — 37. tožbe — 38. gospodinjske šole — 39. pripravi — 40. ovira — 41. omenjenih — 42. vedno — 43. delavka — 44. najbolj zavržene — 45. v kahi zadušen — 46. mestu — 47. sto p inji — 48. dviganju.

Gospodu primariju

dr. Leopoldu Ješetu v Ljubljani!

*Spet gledam beli dan, nebeških zvezd svečavo,
jaz vidim mesečino, solnca razsvetljava!
Kako je vendar lep ta svet! To veličastvo!
Beraču kot milijardarju je vse bogastvo!
Vse žalosti so nične, — dragocen le svet,
nesreče vse so majhne, — sreča le je vid.
Smrt ni najhujša — hujša je oči slepota,
vse giblje, dela, — slepca straži pa temota.
Ne greš naprej, ne greš nazaj — to je tvoj stan:
živeti, pri zavesti biti pokopan.
A jaz spet gledam stvarstva vseh dobrot zaklade,
spet vidim zimo, sneg in gozd in kras livade,
minila zopet je slepote strašna noč,
življenje v meni je, veselje, radost, moč!
Gospod primarij doktor Ješe! Blagi! Mili!
Šest mescev neumorno ste se Vi trudili.
Ta uspeh je zmaga Vaša, — Vaših rok je čast.
Oči so zdrave, vid moj to je Vaša last.
Če noč in dan klečim, Vam pojem dolžno hvalo,
srce to revno se Vam skromno bi odzvalo.
A Vi, ki do zahvale ni Vam bilo mar,
izbrali vzor ste si — pomagati vsekdar!
Kako je srečna mati Vaša — domovina,
ki zemlji svoji takega je dala sina!
Primarij Ješe! Vi dobronik moj edin,
bolnikov Vaših up naj dvigne ta spomin.*

Inocencija Zalarjeva.

*] V javno zahvalo za izredno ozdravljenje.

	IZVESTJA	
--	-----------------	--

PO ŽENSKEM SVETU

Zagrebske žene za zdrave socialne razmere. Na vzpodbudo društva «Kneginja Ljubice» se je vršila v Zagrebu anketa ženskih društev. Povdarjala se je potreba socialnega čiščenja današnjega življenja. Tu se nudi ženskam hvaležno delo na polju socialnega, kulturnega in humanitarnega delovanja. Čiščenje pa bo uspešno samo s pomočjo kulturnih zavodov. V prvi vrsti je poklicano časopisje, kino in gledališče, da zastavi svoje moči v tej smeri. Pretirani modernizem je treba nadomestiti s tradicionalno etiko. Sprejeta je bila resolucija, ki se obrača na gledališča, da naj ne uprizarjajo komadov, ki učinkujejo demoralizujoče in proti etiki. Prosi tudi kino, da predvaja samo koristne filme. Končno apelira na časopisje, da opusti vsako človeka nevredno pisavo. Sklenjena je bila ustanovitev železniških misij, ki bi sprejemale potujoče ženske.

Število slušateljic na ljubljanski univerzi. V zimskem semestru 1922/23 je na ljubljanskem vseučilišču vpisanih slušateljic: na tehniški fakulteti 6, na juridični 4, na filozofski 51, na medicinski 13. Vseh slušateljcev je na univerzi 1257.

Ženske v javni službi v Jugoslaviji. V zadnjem času je v Ljubljani prešlo v ženske roke zelo važno mesto šefa bakteriološke stanice, katero je preje zavzemal odlični strokovnjak dr. Plečnik, sedaj vseučiliški profesor. Imenovana je na to mesto drca. Šimčeva, po rodu Ljubljančanka. Drca, Šimčeva je študirala na Dunaju, v Pragi in Zagrebu in se vsa posveča svojemu poklicu. — Za asistentinjo na kirurškem oddelku splošne javne bolnice v Zemunu je bila imenovana drca. Halka Puljo-Karszniewiczzeva. — Odvetniški izpit je položila v Belgradu drca. Kriknar-Jovanovičeva, dosedaj tajnica v pravosodnem ministertvu. — Za kmetijsko strokovno učiteljico v Sloveniji je bila imenovana Terzija Goričanova.

Smrt odlične Hrvatice. 26. januarja t. l. je umrla v Zagrebu Ivka baronica Ožegović v 56. letu svoje dobe. Pokojnica je bila izobražena in globoko človekoljubna žena, ki je bila neutrudna v delu za trpečega bližnjika. Neizrečeno veliko dobrega je storila za časa vojne težkim ranjenecem, ki jim je osebno stregla in jim bila prava mati. Bila je demokratinja v najlepšem pomenu besede in med ljudstvom zelo priljubljena. Kumo-

vala je zastavi prvega zagrebškega delavskega društva. Baronica Ožegović je v polni meri razumela in izvrševala nalogo ženskega življenja: biti duhovna mati vsem, ki so šibki in ljubezni potrebni. Blag ji spomin!

Pravni položaj žene na Poljskem. Poljska žena se je v veliki meri udeleževala tihe borbe poljskega naroda za osvoboditev izpod ruskega gospodstva. Tako je dozorevala za javno življenje in ko je prišla svoboda, je zahtevala zase državljansko polnopravnost. Prva poljska vlada, ki se je sestavila pod varuštvom Nemčije in Avstrije, je ženam odrekla politične pravice. Pač pa je Poljakinjam v polni meri prinesel te pravice volilni zakon za konstituinto l. 1919. Dobile so tudi volilno pravico za občinske zastope. V konstituinto je bilo izvoljenih 8 poslank, t. j. 20% vseh poslancev. V konstituinti ženske niso ustanovile lastnega ženskega kluba, ampak so se pridružile po svojem svetovnem ali političnem prepričanju raznim strankam, in sicer tri desnim, pet pa levim. Izmed poslank se je ga. Moczydłowska posvetila boju proti alkoholizmu, ga. Moraczewska slovi kot socialistična govornica in organizatorica, a gospe Rosmowska in Driubinska po kulturnih in socialnih prizadevanjih med kmetiskim ljudstvom. — Tekom leta 1921. so izšli razni zakoni, ki zagotavljajo poročeni ženi popolno svobodo v gospodarskih stvareh, odpravljajo razne določbe prejšnjih zakonov, ki so kakorkoli podrejali ženo možu in dajejo ženi pravico do varuštva in pričevanja v uradnih stvareh. Pravni položaj žene na Poljskem je torej ugodnejši nego v marsikateri drugi demokratični državi. Poljakinje so odločene, da ne odnehajo prej, dokler ne bo iz zakonov odpravljena zadnja sled neenakopravnosti na škodo ženstva.

Žene v poroti. V Nemčiji je z novim letom stopil v veljavo zakon, glasom katerega imajo tudi ženske dolžnost, da sodelujejo na sodnih razpravah kot porotnice in prisodnice. Vendar sme biti od dveh prisodnikov, ki prisostvujeta razpravi, samo ena ženska. — Na Angleškem se pri sestavi porotnih list ne gleda na spol. Lahko sestoji porota tudi iz samih žensk, kar se je nedavno zgodilo v Norwichu.

Izbiranje moža. Neki pariški ženski list je postavil svojim bralkam sledeče vprašanje: «Priateljica vas vpraša za nasvet, kakega moškega naj poroči; katerega moškega bi ji vi svetovali?»

Listu je dospelo okoli 20.000 odgovorov in to večinoma iz meščanskih krogov. Odgovori so značilni za mišljenje Parižanke, ki se drugače navdušuje za tenorja, za elegantnega oficirja in za čutečega pesnika. Kadar pa izbira moškega, s katerim bo stopila v zakon, pozabi na prej omenjene in dá predvsem prednost industrijalcu, ki je dobil 9000 glasov, torej 45%. Na drugem mestu je ustvarjajoči učenjak in na tretjem bankir. Dvatisoč žensk vidi v teh dveh poklicih svoj ideal. Umetnost je zastopana šele na četrtem mestu in to v prvi vrsti kinoigranci, za katere se je izreklo 1300 žensk. Dramatik je dobil 500 glasov in komponist komaj 300. Dramatični igralec pa ni dobil niti enega glasu, a pevec komaj 50. Tisoč Parižank se je izreklo za advokata. Temu vspehu se mora advokat gotovo zahvaliti senzacionalnim procesom, katere obiskuje Parižanka ravno tako kakor gledališča. Zanimivo je, da se je 100 žensk izreklo za časnikarja.

Omenjene številke nam jasno govorijo o današnji ženski duševnosti, ki je posledica vojne. Ženska hoče imeti moža s takim poklicem, ki dosti nese. Današnja ženska ima mnogo več zahtev kakor pred vojno. Ne navdušuje se več za družinsko življenje, kjer naj bi ji bili otroci in mož prva skrb; vse svoje misli osredotočuje na sebe samo. Ne moremo se čuditi temu: saj živimo v dobi surovega materializma, v dobi bede in razkošja in ... eksaltiranosti.

MATERINSTVO

Otrokovo spanje. Za duševni in telesni razvoj je otroku spanje neobhodno potrebno. Čim mlajše je dete, tem več spanja potrebuje. Ako je novorojenček zdrav, spi prve čase skoro po ves dan in vso noč. Hrano naj dobiva na vsake 3-4 ure; če spi dalj, ga ne smemo buditi. Stara naša poslovice pravi: spanček je še boljši kot žganček! Najneznatnejši telesni napor ga utruji, zato sladko zaspi po joku, po sesanju in po kopeli. Čim mirnejše leži, tem bolje je za njegov razvoj. Ko se nahrani, ga je treba takoj položiti v posteljico, najsi spi ali čuje. Dete, ki je od prvega navajeno ležati, ne bo nikoli okolici v nadlego ali v zamudo pri delu. Če ni zaspano, se zamoti samo in se zabava z brcanjem in mahanjem, dokler od utrujenosti ne zaspi. Zibanje je slaba in nepotrebna razvada. Pri nekaterih otrokih mora mati sedeti pri njih, dokler ne zaspe; drugi zaspe le pri prsih ali s stekleničico. Poznam mater, ki mora držati otroku pod glavo svojo zgornjo lakt, in drugo, ki jo mora dete držati za uho.

Ko že zaspi in se mati odmika, začuti in se zopet zbudi. Uboga sužnja mora po cele ure preležati pri razvajenem tirančku. Neka žena mi je pripovedovala, da ima otroka celo noč pri prsih in bogvaruj, da bi se obrnila od njega! Ta razvada ni le kriva, da se mati ne more nikoli odpočiti, ampak tudi neizrečeno škoduje otrokovemu zdravju: materino mleko se ne utegne pribrati in izpočiti, otrokova prebava se ne uredi, vdihavanje slabega zraka v bližini drugega telesa slabo vpliva na nežna pljučica.

Nemirnemu in slabemu spanju moramo vedno iskati vzroke: ali je dete lačno, je zavžilo pretežno hrano, slabo leži, je v mokrem, ga zebe i. dr.

Do šestega leta ne zadostuje otrokovemu zdravju samo noč, ampak dobro dene tudi urica podnevnega spanja. Otroci morajo iti v posteljo med sedmo in deveto uro. Celo odraslemu zaleže spanje pred polnočjo več nego po polnoči. Da spi dete mirno in dolgo, je potrebno sledeče:

Posteljica bodi ravna in dovolj velika; naj ne ima zglavja ali pa prav nizko, da dete lahko globoko in svobodno diha. Otrok naj večerja poldruho uro prej, predno gre spat in naj ne vživa težkih jedi. Zvečer naj se ne razčuje z bučno igro; starejši naj mu ne dražijo domišljije z razburljivimi pravljicami in ga naj ne plašijo s strahovi. Vsakokrat naj gre prej nastran in naj ima svežo spalno srajčko. V posteljo mora iti s toplimi nogami, drugače ne bo mogel zaspati. Privadi otroka na lepo lego, stegnjene noge in zaprta usta. Nikoli naj se ne igra s spolovilom, kar ima lahko težke telesne in moralne posledice. Blagodejno vpliva na nežno dušico kratka molitvica in misel na angelčke ali nežna materina uspavanka.

Novorojenček naj ne leži vedno na isti strani, da se ne preleži in da se mu ne obtišči in zvogla glavica. Odejico dobro zatlači ali jo priveži, da se ponoči ne razbrca. Ako je mrzla soba in dete jemlje ročice izpod odeje, mu napravi pri majici dolge rokavčke, ki segajo še črez prstke; tako bo lahko svobodno krillil in si ne bo shladil ročic. **P.**

GOSPODINJSTVO

Pometanje je pač poleg mnogih vsakdanjih gospodinjskih del med najvažnejšimi. Saj stanovanje, ki je skrbno pometeno in kjer ne opazi prahu, priča o skrbni gospodinji. In kolike važnosti je to za zdravje družine! Saj vsakdo ve, koliko nam škoduje prah, če ga vdihavamo; zato bodi vsaki gospodinji pometanje važna naloga.

Pri pometanju se pa gospodinja izpostavlja nevarnosti, da vdihava preveč prahu, ki silno škoduje pljučam. Predvsem naj se nikdar ne pometa, ne da bi bila okna na stežaj odprta. Med pometanjem ne govori ter pazi, da dihaš skozi nos, zakaj skozi usta ima prah hitrejši dohod do pljuč. Tudi glavo si je treba pri pometanju zavezati z ruto, ker prah silno škoduje lasem.

Pri parketih kakor tudi pri navadnem podu naj se uporablja žimnata metla, ker ta mnogo bolje pometa prah ter ga le malo dvigne. Res je, da so žimnate metle dražje od navadnih, radi tega pa trajajo mnogo dalj. Če se pometa iz desak z navadno metlo, ga je treba vedno nekoliko poškopiti, da se prah preveč ne dviguje. Ker se pa na ta način pod umaže, je priporočljivo, da se potrese po njem mokro žaganje. Vlažno žaganje vpija prah, pod pa se pomete, ne da bi se kadilo.

Tudi hišni opremi škoduje prah. Če se hoče pohištvo leta in leta ohraniti, je treba predvsem skrbeti, da se vsak dan dobro obriše in sicer ne samo tam, kjer se prah vidi, ampak po vseh stranicah in kotih. Tudi na omarah in visokih pečeh se nabira prah, ki ga je treba večkrat odstranjevati. Za brisanje uporabljamo mehko krpo, ki dobro pobira prah in ne odrgne občutljivega pohištva; po koticih pa izmetamo s posebnim čopičem ali s kurjimi peresi.

Vida.

Svilene nogavice se najlepše perejo, ako jih namočimo za par ur v mrzlo boraksovo vodo in jih potem operemo v mlačni vodi z milom, v katerem ni sode. (Še najboljše je žolčevo milo). Nato jih izplahnemo in še vlažne polikamo. Nogavice likamo vedno po dolžini in ne po širini.

KUHINJA

Pince, (ki jih pečejo v Trstu in okolici za Veliko noč kakor po drugih krajih kolače). Presejaj $2\frac{1}{2}$ kg najboljšje moke v večjo posodo. Vzemij 15 dkg kvasa, kojega zdrobiš na drobno ter drobno zmešaj z $\frac{1}{2}$ l mlačnega mleka. Napravi sredi moke jamo, v katero vliješ pripravljene kvas, kojega primešaj moki, ter na to dobro pokrijš z moko in pustiš vzhajati. Posodo dobro pokrij! Ako hočeš, da brzo vzide, postavi posodo prav v gorak prostor; ako se ti pa ne mudi, pa v bolj hladnega. Najbolje je, da pripraviš kvas zvečer, predno greš spat, ter ga pustiš, da vzhaja čez noč, da lahko zjutraj nadalje mešiš.

Predno začneš mesiti, si pripravi 40 rumenjakov (za dobro pinco moraš rabiti samo rumenjake, beljake uporabiš za

kaj drugega) ter 40 dkg stolčenega sladkorja. Oboje mešaj tako dolgo, da se sladkor v rumenjakih raztopi. Raztopi nato 40 dkg masla, da postane mlačno. Pripravi si tudi $\frac{1}{2}$ kozarca ruma ali marsale, v kateri namočiš košček vanilije in $\frac{1}{2}$ l mlačnega mleka.

Ko je kvas vzšel, primešaj v moko zaporedoma pripravljeno količino začimbe in poleg 5 dkg drobne soli. Nato vse skupaj dobro zmešaj in ugnetaj vsaj pol ure, da gre testo od posode in rok. Pri tem pa moraš paziti, da ostaneš v kolikor mogoče toplem ozračju, da se ti testo ne shladi. Ko ga dobro predelaš, ugnetaji moraš z rokami kakor kruh na plohu (deski). — posuješ z moko. Nato posuj moko na ploh ter deni nanj testo. Nato razdeli testo na 3 enake dele. Vsak del se še enkrat dobro pregnete, zaokrožiš v hlebček ter postaviš na debelejši papir, katerega tudi posuješ. Vse tri tako pripravljene hlebčke postavi v kolikor mogoče gorak prostor, da vzhajajo.

Ko vzidejo, napravi na vsakem hlebčku v enaki razdalji od srede na vzven 3 zareze ter pomaži vsak hlebček z jajcem, na kar jih postavi v peč.

Ako imaš zidano peč, spečeš vse tri hkrati, ako pa pečeš «pince» v štedilniku, moreš speči kvečjemu 2 naenkrat, če ima štedilnik le 1 pečico. V slučaju pa, da imaš večji štedilnik z dvema pečicama, pečeš lahko vse 3 istočasno.

Pripeti se ti lahko, osobito v slučaju, da ne moreš speči vseh naenkrat, da ti testo vpaše. V tem slučaju moraš oni hlebček, ki je «vpadel», nanovo dobro pregnesti ter pustiti vzhajati.

Pripominjam, da imajo naše okoličanke navado, hlebček parkrat pregnetati, ker mislijo, da bolje pince vzpevajo. Kot pristna okoličanka sem tudi jaz tako delala delj časa, dokler se nisem prepričala, da so pince prav lepe, četudi jih samo enkrat pregnetem, a seveda prav dobro.

Kdor pošlje pince k peku, kar se pri nas najčešče godi, potem, naj pošlje hlebčke nerazrezane. Razreže in namaže jih z jajcem pek, ko jih deva v peč.

Z navedeno količino so pince prav okusne. Ako ti zadostuje manjša množina, pa razdeli vsako količino (moko, jajca, sladkor. itd.) razmeroma na tri enake ali 2 enaka dela po lastni potrebi. Pravijo, da se pince v štedilniku ne posrečijo, češ, da mora biti za njih edinole zidana peč. O neresničnosti te trditve sem se prepričala žalibog stoprav lani, ko sem se odločila, da spečem pince doma v štedilniku, naj bo pa kakorkoli si bodi, ker sem bila naveličana vseh sitnosti, pošiljanja v pekarno in tozadevnih razočaranj.

Ugotavljam z zadoščenjem, da so mi pince tako lepo vspele, kakor dotlej še nikoli. Pri pečenju v štedilniku treba le paziti, da je peč sicer lepo vroča, a ne razbeljena. Na ono stran odkoder prihaja ogenj, se dene dvojen ali celo trojen debelejši papir, da nekoliko zmanjša toploto od te strani.

Ko so pince lepo rumene, kar se zgodi prilično v tri četrt ure, vzemi jih iz peči, odstrani papir, na kojem so bile, in postavi jih na primeren podstavek. Pince tako pripravljene trajajo dolgo časa. Po navadi jih pečejo na veliki četrtki ali petek. One, ki jih serviraš na veliko nedeljo, so ravno tako dobre kakor one, ki jih serviraš na belo nedeljo. Seveda mora v tem času ostati pinca cela in nerazrezana, ker se sicer posuši.

Pri nas v tržaški okolici, kjer je več peči na razpolago, pečejo pince doma in jih ne pošiljajo mnogo k peku. Navada je pa, da družine, ki imajo peč v hiši, prevzamejo pečenje pinc, kruha in presnicev svojih znancev in prijateljev tako, da je v tisti hiši kakor v mali pekarni. Seveda pa dajo dotične, ki prineso peč, drva za peko ter pomagajo ali celo same prevzamejo pečenje svojih stvari.

A.

Pomarančna marmelada. 3 kg pomaranč olupimo, zrežemo lupine na približno 2 cm dolge in 1 mm debele rezance, pomarančno sredico pa na pol cm debele rezine in objednem odstranimo peske. Vse skupaj denemo v posodo in vlijemo vode, v kateri smo raztopili žličko soli. Vode vlijemo toliko, da so pomaranče ravno pokrite, in jih pustimo počivati 24 ur v pokriti posodi. Drugi dan pridenemo 3 dkg sladkorja in kuhamo tri ure. Predno odstavimo, pridenemo še sok iz 8 limon in prevremo še enkrat. — Če hočeš kuhati manjšo količino marmelade, si zapomni, da rabiš vedno toliko teže sladkorja kakor sadeža; n. pr. 1 kg pomaranč (tehtane cele) in 1 kg sladkorja; limonov sok v razmerju. Pomarančna marmelada je razmeroma zelo poceni in je jako fina.

A. F—ova.

Bolniška hrana nam dela često velike preglavice. Bolnik sme uživati navadno le malo reči, kakor: mleko, juho, jajca. Kaj kmalu se naveliča, ako mu nudimo vedno eno in isto. Zato bomo prinašali tupatam kak recept, ki bo gotovo dobrodošel gospodinjam v času, ko imajo bolnika v hiši. Za danes podajamo tu način, kako pripraviti jajca za spremembo.

Dva rumenjaka stepaj tako dolgo, da se spenita. Nato prideni pol kozarca čiste, dobre juhe, ki je bila skuhana iz 20 dkg mesa. Vse skupaj zlij v mal, gladek model ter kučaj v pari. (Ako nimaš primerne priprave, deni model v

večji lonec s potrebno količino vode. Paziti je, da voda ne pride v model, kateremu je treba kaj podložiti, da ne leži naravnost na dnu lonca.) — Ko je masa strjena, pusti, da se shladi, zvrni jo iz modela in serviraj. Tako prirejena jajca so kakor lahka, tresoča se krema z juho; so prijetnega okusa, lahka in tečna. M.

IZ NAŠE SKRINJE.

Stari svatbeni običaji v tržaški okolici.

Svojo izvoljenko je mladenič posecal kvečjemu trikrat na teden in to pred solničnim zatonom ter v prisotnosti starišev. Najkasneje ob 10 zvečer se je moral posloviti, nakar so roditelji vzeli ključ. Ob petkih ni smel fant zahajati k dekletu.

Pred poroko sta šla ženin in nevesta trikrat k izpovedi: prvič sta odpravila splošno izpoved, drugič suho, t. j. brez obhajila, slednjič še navadno.

Pred poroko je hodila nevesta pobirat «za rožo». Pri tem jo je spremljala žena, ki je morala imeti nov jerbas. Nevesta sama je nosila kolače v novem prtju ter darovala družinam po enega ali dva. Ljudje pa so ji dajali «za rožo» v denarju ali pa storž (vieto) koruze.

Na dan poroke je šla nevesta s sorodnico v cerkev, kjer je položila na oltar župniku velik kolač v novi žepni rutii. Na glavi je imela pečo iz mušlina, (dolgo celo do 10 m), segajočo ji do tal, okoli vratu pa škapolir. Po poroki so zvečer pripeljali svatje nevesto k ženinu, kjer so bila hišna vrata zaprta. Odzunaj so govorili sledeče besede: «Odprite, pripeljali smo izgubljeno ovco!»

Domači pa so odgovarjali v veži pri zaprtih vratih: «Ponoči vas ne poznamo, kje ste bili podnevi?»

Svatje so ponovno prosili: «Odprite, ker dan se je nagnil!»

Nato so v tretje govorili: «Odprite, ker pada dež!»

Iz veže pa so odgovarjali: «Se vas usmilimo», ter so odprli vrata.

Novica je vrgla v hišo kolač, nato je prišla trinožni stol, poizkusila, če jo drži, sedla nanj ter si posadila v naročje enega izmed malih otrok («koleničča») ter mu podarila jabolko ali pomarančo, v kateri je bil zataknjen denar. Potem je pomešala lonec z novo kuhalnico ter podarila tašči dva srebrna goldinarja, ki ju je vrgla v lonec. Škedenjka.

ROČNO DELO

Razpis nagrade za ročna dela. «Žensko dobrodelno združenje» v Trstu priredi koncem šolskega leta razstavo ročnih del, ki so bila med letom izvršena v tečajih. Na tej razstavi razstavijo lahko svoja

ročna dela vse naročnice «Ženskega Sveta», tudi izven Trsta. Za tri najlepša dela, izvršena po vzorcih iz priloge «Ženskega Sveta», bodo določene lepe nagrade. Dve nadaljni nagradi se določiti za dve deli v narodnem slogu, ki sta izvršeni po lastnem načrtu, t. j. popolnoma originalni in še neobjavljeni. Natančna navodila objavimo pravočasno. Tekme se lahko udeležijo samo naročnice «Ženskega Sveta».

Da razširimo naše vzorce za ročna dela tudi tja, kamor ne dospe «Ženski Svet», izdamo te dni v svoji založbi razne narodne motive s križci, tiskane na kartončke v obliki razglednice. Ti vzorčki bodo posebno primerni za šolsko uporabo in prosimo gg. učiteljice, da jih širijo med svojimi učenkami. Izdajali bomo vzorce v serijah po 3 ali 4 kartončke z 2-4 vzorci na vsakem. Cena bo zelo nizka, po 20 stot. za komad. Gdč. učiteljicam pošljemo na željo prvo serijo na ogled.

Slika tržaških okoličank v narodni noši, ki jo priobčujemo v današnji številki, bo gotovo marsikomu všeč, ter jo bo želel imeti kot okraskov v sobi. Razmnožili smo to sliko tiskano v temno-rjavi barvi na finem rumenkastem kartonu. Dohi se pri upravi lista za L 2'-komad.

RAZGOVORI

Odgovori :

1. **Skala:** Lase, ki se cepijo in lomijo, je dobro večkrat postriči na konceh. Sui lasje postanejo hitreje beli od mastnih, a ne izpadejo kmalu. Dobro pa je, dati presuhim lasem včasih malo maščobe, ki jo rabi koža. Konce prstov prav narahlo pomočimo s par kapljami najfinejšega olivnega olja in nato enakomerno drgnemo — masiramo — kožo, ne da bi pri tem pomastili lase.

Proti kurji polti je edino sredstvo dosledno utrjevanje vsega telesa z rednimi kopelmi in frotiranje s frotirnimi rokavicami ali z brisačo; izborne so tudi zračne in solčne kopeli, ki jim sledi hitro frotiranje z mrzlo-mokro brisačo ter nato gibanje na prostem ali gimnastične vaje. Obleka naj bo porozna. Kurja polt je največkrat posledica mehkužnosti.

D. D—ova.

Proti suhim lasem je najboljši pripomoček mandeljinovo olje za lase, katero dobiš v vsaki lekarni. Z oljem si namažeš nalahko kožo na glavi. Ako se pa lasje lomijo in cepijo, jih moraš večkrat na koncu pristriči.

A.

Anica. Pohišstvo iz orehovega lesa najboljše očistiš, ako ga drgneš s cunjjo,

nalahko namočeno v petroleju ali pa v trpentinu.

A.

Pohišstvo iz orehovega lesa ohranimo lepo, ako ga čistimo s sledečo zmesjo: 2 žlici petroleja, 2 žlici vode in 1 žlico zobnega praška (Schlämmkreide). To dobro premešaj, nalij na volneno cunjjo in z njo dobro drgni po pohištvu.

Minka.

4. I. Proti kurjim očesom je najboljši pripomoček «tinktura za kurja očesa», katero dobiš v vsaki lekarni. S tinkturo namaži zvečer tri dni zaporedoma kurje oko ter nazadnje okoplji noge v topli vodi, kateri primešaj nekoliko sode. Kurje oko se nato lahko odlušči. S tem pa kurja očesa niso odpravljena za vedno; ponavljajo se, ako imaš pretesne čevlje. Zato moraš ponavljati proceduro vsakokrat, ko se kurja očesa nanovo prikažejo.

A.

Vprašanja.

1. Noge se mi jako potijo. Kaj pomaga proti temu? Prav hvaležna bom oni, ki mi ve nasvetovati kak uspešen način zdravljenja.

Erjavčeva.

2. Kljub temu, da si vsak večer mažem z glicerinom, imam vendar vedno raskave roke, kar mi zelo nagaja pri šivanju in finejših delih. Katera izmed cenjenih čitateljic pozna sredstvo, da odpomorem tej neprijetnosti.

Jeklarjeva.

3. Kako se snažijo barvana tla?

Pavla.

4. Ali je dobro deklicam striči lase?

Lea.

LISTNICA UPRAVE.

Vse cenj. naročnice, ki so dobile pomočnoma dva izvoda I. štev. «Ženskega Sveta», prosimo, da nam eno čimprej povrnejo.

Vse, ki so dobile I. štev. in je niso vrnilo, se smatrajo za naročnice in se jim pošilja list dalje. Prosimo vse one, ki še niso poravnale svoje članarine, da to store čimprej po položnici, ki je bila priložena II. štev.

Položnico je izpolniti pravilno. V odrezku «certificato allibramento» je treba napisati čitljivo svoje ime in naslov. Pri pošiljanju zneskov, ki presegajo četrt-pol- ali celoletno naročnino, je napisati na tem odrezku zadaj, ali v posebnem pismu, kako naj se denar uporabi. Če n. pr. uprava dobi 10 ali 20 lir, ne ve, koliko je namenjenega za naročnino in v kako svrhu je poslana ostala svota. Naročnina naj se ne pošilja v pismu, ker se je že več zneskov izgubilo, ampak vedno po položnici ali nakaznici.

Ivan Kerže - Trst

Piazza San Giovanni šte. 1

ima v zalogi najraznovrstnejše

kuhinjske in druge hišne potrebščine

iz aluminija, stekla, lesa in emailirane prsti.

VELIKA ZALOGA VINA, ŽGANJA IN LIKERJEV

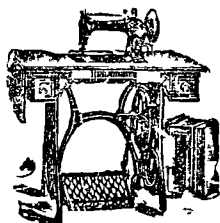
Ustanovljena
leta 1878

JAKOB PERHAUC

Ustanovljena
leta 1878

TRST - Via S. T. Xydias 6 - Telef. 2-86 - TRST

Vedno v zalogi in po cenah izven vsake konkurence: pristen istrski tropinovec, kraški brinjevec in kranjski slivovec. — **Lastni izdelki**: šumeča vina kakor šampnjec, šumeči istrski refošk, Lacrima Cristi in druga. — **Specijaliteta**: Jajčni konjak in Crema marsala ter raznovrstni likerji in sirupi, kakor pristni malinovec in drugi.

Pozor na domačo tvrdko!

Fran Saunig, Gorica

Gosposka ulica (sedaj Via Carducci) šte. 25

naznanja slavnemu občinstvu, da ima **veliko izbiro šivalnih strojev** več vrst za krojače, šivilje in čevljarje

iz najboljših nemških tovaren, za kar jamči deset let.

Dalje velika izbira dvokoles. Izjemno prodaja tudi na obroke. — Ceniki na zahtevo poštne prosti. — **LASTNA MEHANIČNA DELAVNICA.**

MILO FENDERL

JE NAJBOLJŠE!

K. SUSIČ — TRST

Via Roiano 2 (poleg cerkve)
priporoča

**trgovino z raznim mani-
fakturnim blagom.**

Velika izbira vseh potrebščin za
šivilje in krojače.

Točna postrežba. Cene nizke.

FRANC NAROBÉ

Trst, Via Commerciale št. 3

priporoča slavnemu občinstvu v mestu
in na deželi svojo dobro založeno

trgovino z jestvinami

in s kolonijalnim blagom. Konkurenčne
cene. Točna postrežba. Na željo se po-
šilja b ago tržaškim odjemalcem franko
na dom.

ZALOGA POHIŠTVA

ANTON BREŠČAK

== GORICA ==

Via Carducci 14 (prej Gosposka ulica)

Doma, kar manjka, pregleda naj vsak,
Vse naj napiše si pri dnevi luči,
Omare, mize, stole posteljak,
In vse kar rabi sploh v domači kući,
Kar manjka, to mu preskrbi BREŠČAK,
Štirinajst številka, uliča Giosuè Carducci.

Zobotehnični :: ::: Ambulatorij

TRST

Via Sette Fontane št. 6, I. nad.

Odprt vsak dan od 9—13
in od 15—19.

Izvršujejo se hitro in točno vsa
dela z zlatom kakor tudi
zobnice s kavčukom

Slovenem 10°/_o popusta, kakor
tudi plačilo na obroke.

DELO ZAJAMČENO.

KNJIGARNA - PAPIRNICA - KNJIGOVEZNICA

J. ŠTOKA

TRST

VIA MILANO ŠTEV. 37

ima v zalogi na debelo in drobno
vse pisarniške potrebščine za
šole, občinske, župne in odvet-
niške urade, kakor tudi vsako-
vrstne slovenske knjige, muzika-
lije, molitvenike itd. — Izvršuje
vsakovrstna knjigovezniška dela.

Izvršuje vsakovrstne pečate in tiskovine.

P. n. sodnijam naznanja, da spre-
jema in izvršuje vezanje zemlje-
knjižnih in bančnih knjig tudi v urad.
prostorih v mestu in tudi na deželi.